

KARMA KAO POJAM

Karma je riječ iz sanskerta u čijem je korijenu slog kri koji označava akciju. Izrazom karma govori se o zakonu uzroka i posljedice, odnosno utjecaju određene akcije na buduća zbivanja. Taj su izraz preuzeli gotovo svi svjetski jezici, ali zakon karme ipak nije ekskluzivno indijsko otkriće jer o njemu pod različitim imenima govori većina svetih i manje svetih, ali ponešto preciznijih spisa napisanih na ovoj planeti. Literatura poput ove obavezno se prihvaća kršćanstva i Biblije ne bi li time zapadnjacima lakše prenijela istočnjačke ideje pa ću to učiniti i ja. "Oko za oko, zub za zub" ili "što si posijao, to ćeš požnjeti", kaže Biblija i time na sebi svojstven, ali nedvosmislen način govori o istom principu. (Eto, Biblija je uvijek spasonosno sredstvo zaštite od naleta kršćanskih fundamentalista ili nekih pomalo ograničenih duhovnih lokalpatriota.) U literaturi ili na Internetu naći ćete pod pojmom karme i najrazličitija dodatna tumačenja. Tako postoji karma pojedinca, karma obitelji, karma određene grupe ili zajednice, karma grada, teritorije, države, kontinenta ili čitave planete. Također postoji aktivna karma i još nemanifestirana karma te ona koju je moguće izmijeniti i ona koju nije moguće izmijeniti. Pojam karme dosta je širok i obuhvaća mnoge modele, principe i zakonitosti, ali svi oni imaju zajednički nazivnik upravo u principu akcije i reakcije.

Kako zakon karme predstavlja univerzalan kozmički princip, tako je inteligentno pridržavati ga se. Šteta što većina ljudi nije svjesna ove jednostavne zakonitosti jer kad bismo imali na umu da nam se sve, doslovno sve što od sebe odašiljemo u obliku misli, emocija i konkretnih postupaka vraća na isti način nazad, onda bi mnoge negativnosti koje se nepromišljeno čine automatski otpale. Zato smatram da ne treba štedjeti truda da se s ovim principom upozna što veći broj ljudi i to u što ranijoj dobi. Dakle, ako nešto ukrademo i nama će biti ukradeno, ako fizički zlostavljamo druge i nas će jednog dana netko fizički zlostavljati, ako lažemo i nama će se lagati, ako emotivno povređujemo druge i mi ćemo biti povrijeđeni, ako ubijamo bit ćemo ubijeni i tako dalje. S druge strane, ista će se stvar događati i s pozitivnim djelovanjem - ako dajemo dobit ćemo, ako volimo bit ćemo voljeni, ako vjerujemo u sebe i drugi će u nas vjerovati, ako cijenimo sebe i drugi će nas cijiniti, ali i obratno - ako ne volite sebe neće vas ni drugi voljeti. Zakon karme je, dakle, dvosmjernan i zahvaća našu komunikaciju s okolinom, ali i komunikaciju sa samim sobom, odnosno odnos koji imamo prema sebi. Ovaj drugi dio karmičkog principa nešto je manje poznat i u zadnje ga vrijeme sve više otkriva suvremena psihologija te novoeonski sustavi osobnog razvoja, dok odnos

prema okolini više naglašavaju religije.

NASTANAK KARME

Postavlja se pitanje kada se karma stvara i tko određuje kakva će ona biti. Karma, naime, određuje samu sebe, ona je univerzalan princip od kojeg nitko nije izuzet - prema hindusima niti sam Bog. Karma se stvara u svakom trenutku jer sve što sada činimo imat će posljedice u budućnosti, dobre ili loše, kako po našu okolinu, tako i po nas same. No, kao što sadašnjim djelima stvaramo zalog za budućnost, tako smo nekadašnjim djelima kreirali svoju sadašnju situaciju. Nekih se djela sjećamo i znamo kada smo ih počinili, ali ima i kreacija kojih se obično ne sjećamo i nismo ih svjesni, upravo zato jer su nastale u nekom drugom vremenu, prostoru i obličju. Sjećanja na takva zbivanja potisnuta su u suptilne dimenzije psihe koje obično nazivamo podsvijest i nadsvijest. Premda ih nismo svjesni ne znači da se ti događaji nisu dogodili i da za njih nismo odgovorni. Naprotiv, i takvih se zbivanja moguće prisjetiti te steći potpun uvid u karmičke procese koje smo njima izazvali. Riječ je o tome da se karma stvara i u našim prethodnim egzistencijama koje obično nazivamo prošli životi.

REINKARNACIJA I PROŠLI ŽIVOTI

Uz pojam karme vezuje se i pojam reinkarnacije koji govori o tome da čovjek nije samo fizičko tijelo, nego je on i spiritualno biće (duša, jastvo, atman, transpersonalni centar) koje seli iz jednog tijela u drugo. Duša napušta fizičko tijelo u trenutku njegove smrti i zatim se ponovo utjelovljuje u novom fetusu. Ona se reinkarnira u novom fizičkom obličju, novoj teritoriji, ponekad u suprotni spol, s novim ciljevima, novim osobinama i talentima. Duša je u razdoblju između dvije inkarnacije svjesna svoje prethodne fizičke egzistencije i zbivanja u njoj, kao što je svjesna i svih ostalih života koje je provela u fizičkom tijelu. Svjesna je i svojih postupaka i njihovih posljedica i željet će u svojoj budućoj egzistenciji otplatiti negativnu karmu kako bi stekla slobodu da nesputano realizira svoj kreativni potencijal, odnosno ostvari ciljeve koji su joj u tom trenutku interesantni. Ključan moment u procesu ponovnog utjelovljenja jest plan budućeg života.

Iskustvo je pokazalo da upravo mi sami, na nivou duše te prije svog povezivanja s novim tijelom (prije rođenja), pravimo plan budućeg razvojnog procesa. Sami odabiremo način karmičke otplate. Sami odabiremo novo tijelo, roditelje i teritorij na kojem ćemo živjeti. Nitko

nas ne kažnjava, niti Bog, niti bilo koji drugi autoritativni duhovni entitet. Nitko nam ništa ne nameće, sve odbiremo mi sami. Odabir se vrši unutar datih mogućnosti, sa svim slobodama i ograničenjima koja nam određuje naša karma. Odabir se, doduše, vrši uz konzultaciju s određenim duhovnim bićima koje obično čine naši duhovni vodiči i zaštitnici, ali posljednja je riječ naša. Zato je, kada govorimo o zakonu uzroka i posljedice, veoma važno vremenski ga ne ograničavati jer mnoga sadašnja zbivanja imaju svoje uzroke u prošlim životima, a mi smo osoba koja ih je prouzročila i kasnije sama odabrala način karmičke otplate.

Utjecaj prošlih života očigledan je, ako ni u čemu drugome, onda u terapijskim intervencijama koje uključuju rad na uzrocima ljudskih problema. Premda mi ne moramo vjerovati u doktrinu o reinkarnaciji, činjenica je da intervencije nad negativnim životnim modelima usvojenim kroz zbivanja koja ljudi spontano doživljavaju kao prošle živote daju izvanredne rezultate. U tom smislu uopće nije bitno jesu li prošli životi realnost ili ne. Slike, priče i doživljaji koje regresirana osoba opisuje možemo nazvati i maštom, ukoliko koncept reinkarnacije nekome nikako nije prihvatljiv. Bitno je da takve intervencije izazivaju pozitivne promjene u svijesti i ponašanju osobe, odnosno omogućuju ostvarenje željenog cilja. One također omogućuju kontakt s velikim brojem izuzetno važnih informacija koje posljedicu (problem) povezuju direktno s njezinim uzrokom, sadašnje stanje i zbivanje sa zbivanjima u prošlim životima. Time postajemo svjesni zašto su okolnosti sadašnjeg života takve kakve jesu, znamo što smo i zašto izbrali, znamo koje lekcije moramo naučiti i koji je smisao sadašnjeg zbivanja ili života uopće.

Zapadnjaci teže prihvaćaju ovakve tvrdnje jer ne razumiju zašto se ljudi ne sjećaju svojih prošlih života, ukoliko oni postoje. Razloga za gubitak sjećanja ima više. Na zapadu, kao prvo, ne postoji tradicija vjerovanja u zakon karme i reinkarnacije, odnosno u prošle živote. Kršćanstvo ne prihvaća ovu doktrinu. Znanost je nije dokazala, a i ja na ovom mjestu govorim o doživljaju prošlih života kao o subjektivnom iskustvu. Nije lako prihvatiti nešto što nije vidljivo i opipljivo, za što obično ne postoje nikakvi materijalni dokazi i što zahtijeva znatno proširenje svijesti ili promjenu svjetonazora, pogotovo kada vodeće civilizacijske strukture kao što su znanost i crkva odbacuju ovu doktrinu kao neistinitu. Kad u nekoj civilizaciji vlada neki opći, kolektivni stav, onda su ljudi skloni prihvatiti ga i živjeti u skladu s njim. Zato mi, čak i ako doživimo neko neobično iskustvo, imamo tendenciju da ga potisnemo, plašeći se reakcije naše okoline. O tome vrlo dobro govori jedna irska narodna poslovice koja kaže - "kad vidite leteću kravu, bolje vam je da zaboravite da ste je ikada vidjeli."

No, glavni razlog gubitka sjećanja na prošle živote nije toliko civilizacijski, već je daleko više psihološki. Sjećanja na prošle živote nalaze se pohranjena u suptilnim dimenzijama naše psihe. Ona su gurnuta u suptilne dimenzije zato da nas ne opterećuju vezanošću za okolnosti nekadašnjeg života za koje bi se mnogi ljudi čvrsto zalijepili. Većina ljudi na ovoj planeti nije svjesna sebe kao slobodnog, aseksualnog, bezimnog i bezobličnog spiritualnog

bića, već je snažno poistovjeđena s tijelom i osobom koja trenutno jesu te s ljudima s kojima su bliski i s kojima žive. Međutim, bitan razlog postojanja reinkarnacije jest upravo mogućnost korjenite promjene, napuštanje starog obličja i starih uloga te preuzimanje novih. Snažna poistovjeđenost s jednim obličjem, odnosno dug boravak u jednom tijelu onemogućio bi dušu pri stjecanju najrazličitijih iskustava koje ona želi iskušati i iživjeti. Zato postoje smrt i reinkarnacija - one su, između ostalog, sredstvo koje duši omogućuje potpunu promjenu. Uz takvu promjenu ići će i gubitak sjećanja na prošle inkarnacije. Takva se sjećanja ne nalaze u svjesnom dijelu psihe, nego ostaju zapisana i pohranjena u podsvijesti osobe. Kako bismo se u potpunosti centrirali u novom tijelu i novoj realnosti, novom vremenu i prostoru, mi moramo svoju svijest i pozornost usmjeriti na sadašnjost, a ne se opterećivati i dekoncentrirati stalnim uplitanjem suptilnih impresija, stanja i raspoloženja koja ne spadaju u sadašnjost i ne vrše konstruktivan i pozitivan utjecaj na naš život. Treba, dakle, živjeti ovdje i sada, centrirati se u sadašnjosti jer je to jedini način da se uspješno ostvare životni ciljevi. No, ponekad je (napredni duhovni praktikanti reći će i prečesto) nužno ostvariti kontakt i sa suptilnim dimenzijama svijesti kako bismo u njima pronašli uzroke određenim karmičkim procesima te napravili intervenciju kojom ćemo izvršiti direktan utjecaj na sadašnja zbivanja. Razlog zbog kojeg se takve intervencije vrše je slijedeći.

PROMJENJIVA I NEPROMJENJIVA KARMA

Neke vidove karme nije moguće mijenjati. Riječ je o fizičkom tijelu u kojem se nalazimo, roditeljima, teritoriju na kojem smo se pojavili, našim talentima i sposobnostima, temperamentu i mnogim drugim ograničavajućim momentima koji su nam jednostavno dati i predstavljaju karmički okvir koji jedino možemo prihvatiti i unutar njega živjeti najbolje što možemo. Također nije moguće mijenjati dharmu, naš životni zadatak ili misiju. Dharmu smo sami odabrali jer smo procijenili da će nam upravo takva misija donijeti najveće ispunjenje i predstavljati način našeg kreativnog samoostvarenja pa bi stoga bilo apsurdno mijenjati nešto što ima vrlo preciznu namjenu i cilj. Dharmu (ponekad) jedino možemo ispuniti brže, čime stječemo prostor za nova iskustva, ali u potpunosti je promijeniti ne možemo. No, dobar dio karme je moguće izmijeniti. Koji je to dio, ovisit će o konkretnoj osobi jer je karma izrazito individualna stvar i ne možemo je definirati u brojevima ili postotcima. Također, kada govorimo o promjeni karme, riječ je o određenoj vrsti truda i rada pa osobe koje po tom pitanju ništa aktivno ne poduzimaju svakako nisu u istoj poziciji kao i ljudi koji intenzivno rade na svom karmičkom čišćenju. Evo što je to što se aktivnim pristupom karmičkom procesu daje učiniti.

VANJSKA DIMENZIJA KARME

Rekli smo na početku ovog članka da karma ima svoju unutrašnju i vanjsku dimenziju. Vanjska se tiče konkretne fizičke ili materijalne otplate karmičkog duga jer se iza loše karme redovito krije neki oblik nasilja kojeg je osoba izvršila nad sobom ili drugima, bilo ono fizičko, emotivno, mentalno ili duhovno. Stoga će proces karmičke otplate morati uključiti pozitivnu kompenzaciju počinjenih djela jer će nam se u protivnom karma vraćati na direktan način, što može po nas biti prilično destruktivno. Dakle, ako smo nekada fizički zlostavljali druge, prema zakonu akcije i reakcije sada bi drugi nas trebali fizički zlostavljati na isti način i u istoj mjeri. No, zakon karme nije destruktivan. On nije konstruiran tako da se nasilje vraća nasiljem, koje pak rađa novo nasilje i stvara začarani krug iz kojeg nema izlaska. Zato ljudi uvijek imaju priliku da na konstruktivan način vrate karmički dug tako što će sada fizički pomagati drugima na način suprotan nekadašnjem nasilju. Time je moguće izbjeći takozvanu "bumerang karmu" koju bi rijetko tko uspio izdržati na pozitivan način. Naravno, ukoliko ne želimo vanjski, fizički dio karme odraditi na konstruktivan način, bumerang ćemo teško izbjeći.

UNUTARNJA DIMENZIJA KARME

Karmičku otplatu suprotnom pozitivnom aktivnošću istovremeno mora pratiti i rad na unutarnjoj dimenziji karme. Ovo je izuzetno važan dio karmičkog procesa jer praksa pokazuje da je pri stvaranju karme psihološki moment primaran, a odnos prema okolini (negativno djelovanje) sekundaran. Naša unutarnja stanja odražavaju se na vanjsku realnost, čak štoviše, ona stvaraju vanjsku realnost. Ljudi postupaju u skladu s unutarnjim stanjima, ona ih potiču na određene postupke koji kasnije podliježu zakonu akcije i reakcije. Naše misli i osjećaji stvaraju naše životne okolnosti time što direktno određuju naše ponašanje i postupke. Mi kreiramo vlastitu realnost i uzroci svih naših problema su u nama. Tako je djelovanje posljedica, a unutrašnje stanje uzrok. Ako smo ljuti i nismo u stanju kontrolirati ljutnju, vjerojatno ćemo postati agresivni i počiniti neko destruktivno djelo. Ono će nam se jednog dana vratiti u vidu nečije agresivnosti usmjerene prema nama, a da je mi možda ničim nismo izazvali. Tada ćemo se pitati zašto nam se tako nešto događa i nećemo biti u stanju povezati naše nekadašnje ponašanje s trenutnim zbivanjem. Kada konačno povežemo posljedicu s njenim uzrokom, morat ćemo otići još dalje i pronaći razlog svojoj ljutnji. Razlog je uvijek u nekom obliku negativnog odnosa prema sebi. Na primjer, ako mislimo o sebi da smo nedovoljno sposobna osoba i dozvoljavamo svome šefu na poslu da nas tlači, iskorištava ili ponižava (ne reagirajući na sve to), sasvim je sigurno da ćemo u sebi akumulirati nezadovoljstvo koje će s vremenom prerasti u ljutnju. Ta će ljutnja kad tad pronaći svoj ventil u nekom obliku agresivnog ili destruktivnog ponašanja. No, sve što tada učinimo drugima vratit će nam se istim nazad, jednako kao što se ono što smo čitavo vrijeme činili sebi odrazilo na našu okolinu.

Jasno je, dakle, da negativna djela imaju korijen u negativnim unutrašnjim stanjima koja proizvodi naš negativan odnos prema sebi. Također je vidljivo da se negativna djela vraćaju u skladu s principom akcije i reakcije. Proces karmičkog čišćenja mora uključiti konkretno izravnavanje računa suprotnim pozitivnim djelovanjem. Time otplaćujemo vanjski dio karme, ukidamo potrebu da sada netko zlostavlja nas te stječemo određenu količinu slobode jer ona više nije ograničena našim dugom. No, postavlja se pitanje što ćemo učiniti s negativnim odnosom prema sebi koji je i prouzročio kasnija negativna djela. Ukoliko ne promijenimo taj odnos, klica negativnosti će i dalje tinjati u nama, prijeteci da ponovo proizvede negativnu akciju koja će nas karmički opteretiti.

SPIRITUALNI ASPEKTI KARMIČKOG PROCESA

Svaki karmički proces ima svoj smisao koji leži izvan granica samog procesa, odnosno duga i njegove otplate. Pored sređivanja karmičkog problema čišćenjem njegove unutarnje i vanjske dimenzije postoji i treći, najsuptilniji aspekt karmičkog procesa, a to je njegova spiritualna dimenzija. Ona se tiče spiritualnih lekcija koje leže u pozadini svakog karmičkog procesa, dakle stjecanja kvalitetnog duhovnog iskustva i znanja kojim ćemo izbjeći ponovno upuštanje u negativne karmičke procese. Ova dimenzija nadilazi zakon uzroka i posljedice i nema više toliko veze s dualnim, manifestiranim svemirom u kojem postojimo kao ljudska bića. Njome stječemo odmak od drama ljudskih života, igara patnje i sreće, uspjeha i neuspjeha, konfrontacije pozitivnog i negativnog, djelovanja i mirovanja. Ovdje je u stvari riječ o dimenziji svijesti prema kojoj nas karmički procesi vode, na nju nas upućuju, a ponekad čak prisiljavaju da se s njome suočimo. Bez nje nije moguće u cijelosti razumjeti karmičke procese te zauzeti pravilan odnos prema njima.

Riječ je o razini svijesti koju obično nazivamo duhovnom. Duhovna svijest omogućuje ispravan uvid u točku egzistencije u kojoj se trenutno nalazimo. Duhovna nas svijest centrira i daje pravu perspektivu, bilo da je riječ o odnosu prema sebi ili prema svijetu oko sebe, odnosno prema manifestiranom i nemanifestiranom aspektu svoga bića. Naime, jedan od dva osnovna aspekta duhovne svijesti jest onaj iz kojeg svo zbivanje, život i postojanje te sav pojavni, materijalni svijet djeluje kao privid, kao nešto što u stvari ne postoji. Tako će budisti reći da je pojavni svemir iluzija, obmana ili samsara. Hindusi govore o maji, kozmičkoj halucinaciji, ništa stvarnijoj od fatamorgane, ali moćnoj i neodoljivo privlačnoj. Sveti Ivan od Križa, kršćanski mistik, govori da jedini pravi put do Boga vodi prvo preko spoznaje sveopćeg ništavila, preko čišćenja svijesti i čula od veza sa svakodnevnim životom koji je iluzija te zatim k usmjeravanju svih svojih težnji prema stanju unutrašnje i vanjske neovisnosti o svjetovnim zbivanjima. Čuvene su Ivanove rečenice -"jedini put kojim je vrijedno ići jest put koji vodi u ništa" ili "jer ništa nisam tražio, sve mi je bilo dano". One govore o odvratanju pozornosti sa svjetovnih stvari te otvaranju uma prema suptilnim oblicima ispunjenja koje donosi duhovno iskustvo. Drugi aspekt duhovne

svijesti tiče se spoznaje o karakteru pojavnog svijeta i njegovoj dinamici. Pojavni svijet je dualan, sastavljen od suprotnosti između kojih se odvijaju određeni procesi. Prilagodba procesima te sudjelovanje u njima na ispravan način vještina je koju je moguće steći jedino povezivanjem s duhovnom razinom vlastitog bića.

Naime, prema navedenim učenjima cjelokupna realnost ima dvije osnovne razine. Postoji manifestirani, pojavni svemir ili, ukratko, materijalni svijet. S druge strane postoji i nemanifestirani svemir ili duhovni svijet. Ako bismo sveukupnu realnost nazvali jednom riječju Bogom, onda postoji Bog u svom manifestiranom ili aktivnom stanju te Bog u nemanifestiranom, suptilnom ili pasivnom stanju. Bog u nemanifestiranom stanju nalik je pojmu potencijalne energije u fizici. Bog je ovdje svjestan sebe kao Boga, svjestan je svih svojih potencijala, ali se nalazi u stanju mirovanja, neaktivnosti i ne-djelovanja, u stanju koje krase stičnost i sveopće jedinstvo. Bog može u manifestiranom svemiru realizirati svoje potencijale, opredmetiti svoje ideje i kristalizirati svoju svijest. "On" (Bog nije on, ona niti ono - dok koristimo riječi treba imati na umu njihovu površnost i nepotpunost) može kreirati razinu postojanja koju će karakterizirati zakon akcije i reakcije, univerzalni princip promjene, odnosno zakon stalne mutacije materijalnih tvorevina iz jednog oblika u drugi. Manifestirani svemir je dualan, u stalnom kretanju, podložan konstantnoj promjeni. Zato ako postoji razina postojanja koja nedvosmisleno jest, koja je stvarna i realna, onda je to prije razina Boga u njegovom nemanifestiranom, izvornom, čistom stanju. To s druge strane znači da je manifestirani, materijalni svemir relativan, da tvorevine i zbivanja u njemu i jesu i nisu pa je time manifestirani svijet privid koji djeluje realno samo ako ga se doživljava vrlo ograničenom percepcijom.

No, koliko god manifestirani svemir bio privid, za bića koja žive u njemu on je realnost, doduše prolazna, ali ipak realnost. Zato je bitno poznavati neke od osnovnih karakteristika manifestiranog svemira. Manifestirani svemir je dualan jer u njemu nailazimo na suprotnosti između kojih se odvijaju određeni procesi. To znači da je manifestirani svemir podložan promjeni. Ne moramo biti mistici da bismo uočili nestalnost i promjenjivost svijeta u kojem živimo. Postojanje promjene očigledna je i sveprisutna činjenica i jedino su zakoni promjene stabilni i nepromjenjivi. Zato neki karmički procesi imaju za cilj spoznavanje i prihvaćanje zakona promjene kao prirodnog životnog procesa, odnosno kao duhovnog znanja koje je nužno steći. To konkretno znači da se treba promijeniti da bi se negativna karma okončala. Svi znamo koliko nam teško pada i najmanja promjena, često i ona koja očigledno vodi na bolje. No, jedino promjena svijesti, a s njom i promjena ponašanja te načina života donosi pozitivne pomake prema naprijed i ne vrijedi se odupirati, negirati ili cjenkati s nečim što je osnovna zakonitost dualnog, manifestiranog svemira. Tako bi akcija, efikasnost i fleksibilnost (sposobnost mijenjanja te brza prilagodba novonastaloj situaciji) bile najbitnije sposobnosti koje mora posjedovati biće koje postoji u dualnom svemiru. Zato će određeni karmički procesi zahtijevati od nas da izgradimo takve osobine, jer bez njih nećemo moći riješiti svoj karmički problem.

S druge strane, ima karmičkih procesa koji iniciraju svijest o tome da je svo zbivanje u dualnom svemiru iluzija, da se nikakva promjena nikada nije niti dogodila jer mi nikada nismo niti napustili naše prvotno stanje jednosti s Bogom kao izvornom i očiglednom suštinom našeg bića. Upravo zato mistici kažu da su svi ljudi već prosvjetljeni (jedno s Bogom), samo toga nisu svjesni. Apsolutna istina i dojam statičnosti, nepromjenjivosti, osnovna je karakteristika nemanifestiranog svijeta, svijeta jedinstva. Izgleda paradoksalno, ali s ove razine svijesti materijalni, opipljivi i vidljivi svijet doživljava se kao iluzoran, a ematerijalni, suptilni, nevidljivi duhovni svijet kao realan i istinit. U promjenjivosti materijalnog svijeta leži njegova iluzornost, a u stabilnosti i vječitosti duhovnog njegova istinitost. Postavlja se pitanje zašto bi ljudska bića morala spoznavati i takve dimenzije svijesti, odnosno razine stvarnosti, čemu ovakve spoznaje služe i koja korist od njih. Osnovni razlog jest slijedeći.

Naime, u materijalnom svijetu u kojem živimo postoji još jedna konstanta, a to je patnja. Postojanje patnje također je vrlo očigledna činjenica, no nešto su manje vidljivi njeni uzroci. Budisti će reći da je svijet u kojem živimo iluzija, ali većina bića koja u njemu živi nije svjesna svijeta kao privida, već ga doživljava kao jedinu realnost. Iz tog će razloga ljudi na ovom nivou ne-svijesti biti skloni projiciranju svog izvornog stanja jednosti s Bogom u tvorevine materijalnog svijeta. Ako je naša izvorna suština čista sreća, ničim posebnim izazvano zadovoljstvo, osjećaj potpune voljenosti, mira ili kreativnosti, a mi nismo svjesni da te stvari leže u nama, da praktično ne postoje izvan nas, onda ćemo biti skloni lijepiti se za ljude, predmete ili stilove života koji nas na sličan način ispunjavaju. Ako nam netko ili nešto uskrati objekt našeg ispunjenja mi ćemo se osjećati loše, odnosno to će u nama izazvati patnju.

Dakle, život ponekad može biti patnja. No, s točke gledišta apsolutnog svijeta, patnja je, kao i život, iluzija. Patnja postoji zbog našeg otpora prema promjeni, odnosno zbog snažne vezanosti za produkte manifestiranog svemira te nedovoljne svijesti o nemanifestiranoj, duhovnoj dimenziji našeg bića. Patnju proizvodi naš ego koji se vezuje za sadržaje našeg uma, odnosno objekte dualnog svijeta. Ljudi se pretjerano vežu jedni za druge, za predmete koje posjeduju, za svoje osobine - vrline ili mane, za stečeni društveni status, za svoja uvjerenja, stavove i predrasude, svoja očekivanja i svoje želje. Zato će patnju izazvati gubitak objekta za koji smo se vezali. Patnja se također često javlja kao prethodnica određenim oblicima promjene, bilo da je riječ o promjeni na gore ili na bolje. Svaka cjelovita promjena zahtijeva cjelovito napuštanje jedne stare životne konstrukcije i izgradnju nove, a taj je proces ponekad bolan i izaziva patnju. No, veći dio patnje ovdje stvara otpor prema promjeni, negoli sam prolazak kroz proces promjene. Zato se promjeni treba prepustiti uz što manje otpora, kako ne bismo ometali prolazak kroz ionako kompleksnu situaciju u kojoj smo se našli. To, međutim, često nije lako izvesti. Zato sustavi karmičkog čišćenja donose čitav dijapazon sredstava koje je moguće primijeniti da bi se osobu na što je moguće skladniji način provelo kroz proces promjene.

Slijedeći uzrok patnje zvučat će prilično ekstremno, ali činjenica je da čak i samo postojanje bilo kakve želje izaziva patnju. Zato budisti tvrde da je jedini način nadvladavanja patnje u nepostojanju nikakvih želja jer nas one vode prema vezanosti za cilj, preusmjeravaju našu pozornost s duhovnog svijeta na materijalni, uzrokuju vezanost i samim time patnju. Budisti ne teže niti pozitivnim niti negativnim iskustvima, već rade na pražnjenju svoje svijesti od poistovjećenosti s tvorevinama pojavnog svijeta te se nastoje centrirati u Bogu kao konačnoj realnosti. Za zapadnjake je ovo uglavnom neprimjenjiva doktrina jer postojanje cilja i rad na njegovom ostvarenju predstavlja temelj naše civilizacije. No, htjeli ne htjeli, povremeno ćemo se naći u životnim situacijama koje će nas jednostavno gurati prema ovakvoj razini svijesti jer nas niti jedna druga neće biti u stanju izvući iz začaranog kruga vječito novih potreba i želja, vezanosti za osobe koje su nas davno napustile ili nerazumijevanja života u cijelosti zato što uporno odbijamo prihvatiti njegovu spiritualnu dimenziju. Zato rješenje ovog problema leži u spoznaji izvorne suštine našeg bića kao duhovne jer će nam takvo iskustvo dati porteban odmak od želja i životnih zbivanja koja bi inače u nama izazvala patnju.

S druge strane postoji i dimenzija patnje koju budizam možda nije dovoljno naglasio. To je patnja koju proizvodi otpor prema inkarniranosti. Riječ je o patnji koju izaziva otpor prema izvršenju zadataka koje smo odabrali za sadašnji život, otpor da odradimo svoju karmu i svoju dharmu. U tom smislu mnogi ljudi imaju otpor prema samoj inkarnaciji. Oni prožive pola života ili čitav život, a da u stvari ne žive, ne ostvaruju svoje potencijale i time stvaraju patnju sebi i drugima. U ovom slučaju patnju ne stvara pretjerana prilijepljenost za neki oblik života, nego nedovoljna nužna vezanost za cilj i zadatak. Riječ je o lijenosti, dekoncentriranosti, odugovlačenju, izbjegavanju obaveza, bijegu od stvarnosti i stalnom boravku u stanju lagane neprisutnosti. Jedina vrsta "bijega" koja bi u ovakvim slučajevima stvarno pomogla bilo bi podizanje svijesti u duhovnu dimenziju svoga bića. Ona će, s jedne strane, osobi donijeti mir i ispunjenje koje ne može naći vežući se za tvorevine materijalnog svijeta od kojeg bježi, a također će joj dati informacije potrebne za izvršenje svoje životne misije.

Zato patnju izazvanu bilo vezivanjem za manifestirani svijet ili bijegom od opterećenosti koju doživljavamo samim postojanjem, efikasno rješava jedno te isto sredstvo - spoznaja izvorne duhovne suštine vlastitoga bića. Duhovna svijest daje čovjeku uvid u nemanifestirane aspekte svoga bića te svijest o zakonitostima manifestiranog svijeta. Ona se uvijek tiče otkrića neke nove dimenzije ljubavi, sreće, ispunjenja, lakoće i jednostavnosti, bezbrižnosti, svjetla, kreativnosti ili spontanosti. Iz navedenih razloga mnoge osobe koje su riješile neki karmički problem kao što je, na primjer, iscjeljenje od neke teške bolesti kažu da im samo iscjeljenje uopće nije toliko bitno, koliko im je bitna lekcija koju su kroz bolest naučili. Nov način života, ljubav koju osjećaju prema sebi i drugima te neka nova razina duhovne svijesti koju prije nisu poznavali, a ostvarili su je putem karmičkog procesa kroz koji su prošli, znatno je dragocjeniji dobitak koji prati uspješno svladan karmički proces od samog ozdravljenja.

Tako patnja nije samoj sebi cilj, ona je posljedica otpora prema promjeni, prema postojanju ili prema nekoj duhovnoj spoznaji za koju smo postali zreli. Istovremeno, patnja je i sredstvo našeg osobnog razvoja jer nas omekšava ili očvršćuje i time priprema za viša stanja svijesti te veću kvalitetu života. Zato je konačni cilj svakog karmičkog procesa i patnje koju on izaziva upravo promjena svijesti, promjena ponašanja te načina života. To će zatim omogućiti realizaciju našeg kreativnog potencijala, odnosno naše osobno samoostvarenje. S naučenom karmičkom lekcijom mi ćemo, umjesto da nepotrebno patimo, živjeti konstruktivno i produktivno te ćemo istovremeno pozitivno utjecati i na našu okolinu.

© Tomislav Budak (srpanj 1999), <http://www.tomislavbudak.com/>

